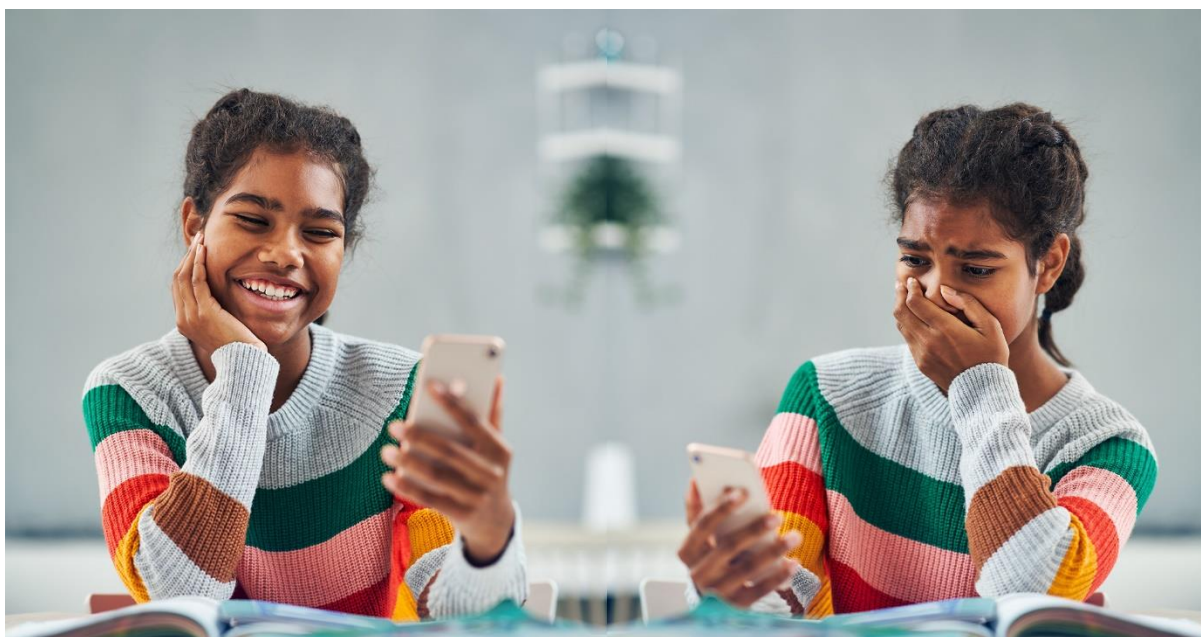

NUORTEN MEDIA-ARKI

VUOSIRAPORTTI MLL:N NUORILLE SUUNNATUSTA
MEDIKASVATUSTOIMINNASTA 2020

Euroopan unionin osittain rahoittama
Verkojen Eurooppa -väline

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Sisällys

Lukijalle	1
Nuortennetin toiminta vuonna 2020.....	2
Nuortennetin kävijäkyselyllä palautetta ja kehittämissideoita	4
Nuortennetin kehittämissuuntia	5
MLL:n mediakasvatusoppitunnit kouluissa.....	6
Mediakysely: sosiaalisuutta netissä	7

Raportin teksti:

Noora Järvi, mediakasvatuksen ja Nuortennetin suunnittelija, MLL

Jenni Helenius, kouluyhteistyön ja digitaalisen nuorisotyön päällikkö, MLL

Lisätiedot: noora.jarvi@mll.fi tai jenni.helenius@mll.fi

Youth Voice Report, Mannerheim League for Child Welfare

Euroopan unionin osittain rahoittama
Verkojen Eurooppa -väline

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Your organization agrees that if Grant Funds are used to create intellectual property, your organization will place (a) any such code or such other inventions under the Apache 2.0 license (<https://opensource.org/licenses/Apache-2.0>), and (b) any other such intellectual property (e.g. creative works that are not code, or patentable) under the CC-BY 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) within three (3) months from the date of creation. Such intellectual property will be made freely available and searchable by major internet search engines.

Lukijalle

Tässä raportissa tehdään nostoja MLL:n vuonna 2020 nuorille toteuttamasta mediakasvatuksesta. MLL:n nuorille suunnatun mediakasvatuksen keskeisiä kanavia ovat kouluissa järjestetyt oppitunnit, mediakyselyt ja Nuortennetti.

Vuosi 2020 oli erityinen. COVID-19 -pandemian myötä arki muuttui maaliskuussa hyvin nopeasti. Se näkyi monin tavoin MLL:n nuorille suunnatussa toiminnassa. Oppitunteja toteutettiin pienemmissä ryhmissä, niitä siirrettiin myöhemmäksi tai toteutettiin verkon kautta. Mediakasvatusoppitunneilla tavoitettiin n. 4000 koululaista. Tunneilla keskusteltiin erityisesti digihyvinvoinnista eli esimerkiksi keskittymistaidoista ja tasapainosta mediankäytön, liikkumisen, unen ja muiden arkiasioiden välillä. Kiitos yhteistyöstä kouluille ja MLL:n kouluttajille ympäri Suomen.

Koulujen sulkeuduttua Nuortennetissä järjestettiin nopeasti viikon ajaksi jokaiseksi iltapäiväksi ryhmächat, joka osoittautui todella tarpeelliseksi. Kouluissa ei luonnollisesti oltu valmistauduttu vuorovaikutteiseen etäopetukseen sillä aikataululla, jolla poikkeustilanteessa etäopetukseen päädyttiin. Iltapäivän ryhmächatit olivat monelle nuorelle tärkeä paikka, jossa oli mahdollisuus keskustella tilanteen aiheuttamasta hämmennyksestä, peloista ja tyhjyyden tunteista muiden nuorten ja turvallisten aikuisten kanssa. On kuitenkin todettava, että vaikka tavallinen arki jäi tauolle, nuoruus ei jäänyt. Nuortennetin keskustelupalstan suosituimmista aiheista ja eniten ladattujen tietosivujen aiheista käy ilmi, että heitä mietityttivät pitkälti samat asiat kuin ennenkin: seksuaalisuus, mielen hyvinvointi, sekä avun ja tuen etsiminen. Keskustelupalstalla puhuttivat eniten seksuaalisuus ja kehon muutokset murrosiässä.

Nuortennetissä kävi noin 700 000 eri nuorta. Käyntejä kertyi yli 850 000. Nuoret toteuttivat Nuortennettiin 146 mediatuotosta vuoden aikana. Tuotoksia saatiin kaikkialta Suomesta ja erilaisissa elämäntilanteissa olevilta nuorilta. Suuri osa mediatuotoksista on MLL:n nuorten toimittajien toteuttamia. He ovat nuoria vapaaehtoisia, jotka päivittävät Nuortennetin sosiaalisen median kanavia, tekevät haastatteluja, kuvia ja monenlaista muita nuoria kiinnostavaa sisältöä. Nuortennetin ryhmächatissa ja keskustelupalstalla muiden nuorten viesteihin vastaavat vapaaehtoiset nuoret verkkotukioppilaat. Keskustelupalstaa moderoivat vapaaehtoiset nuoret aikuiset. Lämmin kiitos teille kaikille siitä tuesta, jota olette tarjonneet muille nuorille kuluneen vuoden aikana.

MLL on toteuttanut kouluissa vuosina 2018–2020 myös mediakyselyä, johon vastanneita oppilaita oli kertynyt vuoden 2020 loppuun mennessä 3663. Tässä raportissa kuvataan nuorten media-arkea myös mediakyselyn tulosten valossa. Tässä yhteydessä kerrottakoon myös, että MLL:n Hyvinvointikyselyssä (N=17 454) tiedusteltiin yhdellä kysymyksellä sitä, kuinka moni uskoo saavansa koulussa joltakin aikuiselta tukea, jos tulisi huonosti kohdelluksi. Alakoululaisista 78% ja yläkoululaisista 68% uskoi saavansa apua, jos häntä kohdeltaisiin huonosti koulussa. Alakoululaisista 58% ja yläkoululaisista 52% uskoi saavansa apua, jos häntä kohdeltaisiin huonosti netissä. Vaikka moni arvioi apua olevan saatavilla, tässä on edelleen kehittämistä. MLL tekee tulevinakin vuosina koulujen kanssa yhteistyötä sekä koulussa että netissä tapahtuvan kiusaamisen ehkäisemisessä.

Kiitos kaikille toiminnassamme mukana olleille nuorille ja yhteistyökumppaneillemme vuodesta 2020,

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

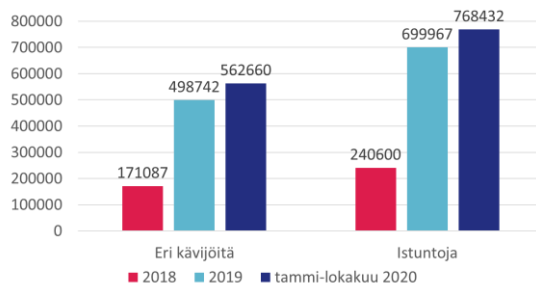
Nuortennetin toiminta vuonna 2020

Nuortennetti on MLL:n palvelu ja verkkosivusto, joka asemoituu avoimen nuorisotyön työmuotona:

- Nuorten vertaistuen kanavaksi
- Digitaaliseksi nuorisotyöksi
- Tieto- ja neuvontatyöksi (NuTi-tilastot)
- Osallisuuden (Youth Participation) -kanavaksi, erityisesti osana Finnish Safer Internet Centreä.
- Avun hakemisen väyläksi (ohjaus MLL:n auttaviin puhelimiin, yksilöchatiin ja kirjepalveluun)

Nuortennetin toimittajat ovat vapaaehtoisia nuoria. Osallistua voi kuka tahansa nuori asuinpaikasta tai aiemmasta osaamisesta riippumatta. Mukaan pääsee tutustumalla lyhyeen ohjeistukseen, lukemalla eettiset ohjeet ja käymällä aloituskeskustelun Nuortennetin työntekijän kanssa. Sen jälkeen hänet ohjataan osaksi toimittajien Instagram-, kirjoittaja- tai TikTok -tiimiä. Osallistua voi silloin kun jaksaa. Mukana on monenlaisissa elämäntilanteissa olevia nuoria, myös paljon erilaisista syistä haavoittuvassa asemassa olevia nuoria. Toimittajien lisäksi mediatuotoksiaan Nuortennettiin voi lähettää kuka tahansa nuori. Tuotoksia voi lähettää erilaisissa formaateissa (esim. tekstiä, ääntä, valokuvia, piirroksia tai videoita). Ryhmächateihin ja keskustelupalstalle voi osallistua nimimerkillä. Myös apua voi hakea Nuortennetin kautta (ohjaus Lasten ja nuorten puhelimeen, chatiin ja kirjepalveluun). Nuortennettiä kehitetään nuorten ideoista ja palautteesta, nuorten kanssa ja nuorten itse tekemänä. Nuortennetin tietosivuja monet yläkoulun ja toisen asteen opettajat käyttävät opetuksessa käsitellessään esimerkiksi kaveritaitoja, seksuaalisuutta, työelämätaitoja tai muita vastaavia teemoja oppilaiden kanssa.

Nuortennetin kävijämäärät ovat viime vuosina kasvaneet merkittävästi. Marras-joulukuun lukujen seuraamista vaikeuttaa MLL:n nettisivuston muuttunut evästekäytäntö. Keskimääräisen kuukauden luvut marras- ja joulukuulle lisäten vuoden 2020 eri kävijöiden määrä on n. 650 000 ja istuntojen n. 850 000.

Myös sivunlatausten määrä on kasvanut: 2018: 800 000, 2019: 1 739 587, 2020: n. 1 900 000. Myös nuortentoiminta Nuortennetissä on vuorovaikutteisempaa. Työaikaresursseja ei ole ollut mahdollista lisätä aktiivisuuden kasvaessa. Nuortennetin nuoria kohtaavaan työhön tarvitaan lisää rahoitusta, jotta voimme vastata kysyntään ja vielä enemmän tukea nuoria digitaalisen nuorisotyön keinoin.

Nuortennetti pähkinänkuoressa

- Nuortennetin toimintoja: tietosivut, testejä, tekemistä. Paljon nuorten mediatuotoksia, keskustelupalsta, viikoittain ryhmächat.
- Nuortennetin some: Instagram ja TikTok nuorille, Facebook aikuisille (nuorisotyö, opettajat)
- Nuortennetin nuoret vapaaehtoiset:
 - Toimittajat: tekevät haastatteluja, tekstejä, videoita jne. (13–20-vuotiaita)
 - Verk@rit eli verkkotukioppilaat: vastaavat keskustelupalstan viesteihin ja osallistuvat ryhmächateihin vapaaehtoisina, aikuisten kanssa. (15–20-vuotiaita)
 - Keskustelupalstan moderaattorit (20–29-vuotiaita)
 - Opiskelijat ja opiskelijaryhmät
- Nuortennetin valtaukset. Yhteistyökumppanien sisältöjä NN somessa ja nettisivuilla etukäteen sovittuna ajankohtana.
- Nuortennetti on osa Finnish Safer Internet Centreä, jonka muut toiminnot ovat MLL:n nuorisotyön palvelut ja mediakasvatus. PeLan Nettivihje, KaVin mediakasvatus). Nuortennettiä rahoitetaan OKM:n avustuksella.

MLL
MARRAS-
JOULUKUUN
LUVUT

Suosittu teemat ja keskustelua herättäneet aiheet. Nuortennetin vuoden 2020 suosituimmat teemat olivat seksuaalisuus, mieli ja keho sekä apua ja tukea. Keskustelupalstalla yleisiä olivat mm. seksi ja kehon muutokset murrosiässä. Kävijämäärät kasvoivat erityisesti netti ja media -sisällöissä sekä nuorten itse tekemissä jutuissa. Netti ja media -teeman luetuimmat sivut liittyivät nettikiusaamiseen, digihyvinvointiin ja netissä tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään. Media-aiheiset testit ja Mediasuosikit olivat myös paljon luettuja sivuja. Nuorten itse tuottamia juttuja julkaistiin 146. Niistä suosituimpia olivat murrosikään, itsetuntoon ja hyvinvointiin liittyvät jutut sekä Nuortennetin toimittajien ammattihaastattelut. Nuoret tuottavat paljon juttuja julkaistavaksi myös mieleen ja kehoon liittyvistä aiheista.

Korona näkyi nuorten osallistumisessa Nuortennetissä. COVID-19 muutti nuorten arkea vuonna 2020 ja muutos näkyi myös Nuortennetissä. Kävijämäärät nousivat maaliskuussa. Helmikuussa oli 57 883 kävijää, maaliskuussa 71 108 kävijää. Huhtikuussa kävijämäärät vielä kasvoivat ja toukokuussa etäopetuksen päättyessä kävijämäärät palasivat ennalleen.

Nuorten arki muuttui etäopetukseen siirtymisen myötä. Vastataksemme muuttuneeseen tilanteeseen, päätimme pitää ensin kuuden tunnin kestoisen maratonchatin, jonka suosion myötä jatkoimme ryhmächat-kokeilua pitämällä chatin auki joka päivä. Normaalisti ryhmächat on auki kerran viikossa, mutta nyt tarvetta keskustelulle oli paljon enemmän. Ryhmächatin teemoiksi valittiin etäopiskelu sekä arkirytmien ylläpitäminen kotona. Nuorten toiveista teemaksi otettiin myös kaverisuhteet etäaikana. Chateissa keskusteltiin hyvin arkisesti siitä, miten omaa opiskelupäivää voisi rytmittää tauoilla ja liikkumisella ja huolehtia omasta jaksamisesta ja vaihdettiin kuulumisia etäopiskelun sujumisesta. Samoihin teemoihin tuotettiin myös uutta sisältöä Nuortennettiin. Nuortennetissä julkaistiin uudet sivut etäopiskeluvinkeistä, vinkit hengailuun etänä sekä 100 asiaa mitä Nuortennetissä voi tehdä. Nuortennetin toimittajat osallistuivat vinkkien ideointiin. Toimittajat tuottivat myös omaa sisältöä uuden IGTV-sarjojen muodossa ja osallistuivat ohjaajina ryhmächatteihin.

Alla olevasta seurantaraportista näkyy maaliskuussa tapahtunut kävijämäärän kasvu, joka liittyy koulujen sulkemiseen koronatilanteen vuoksi.

Näyte toiminnan seurannasta

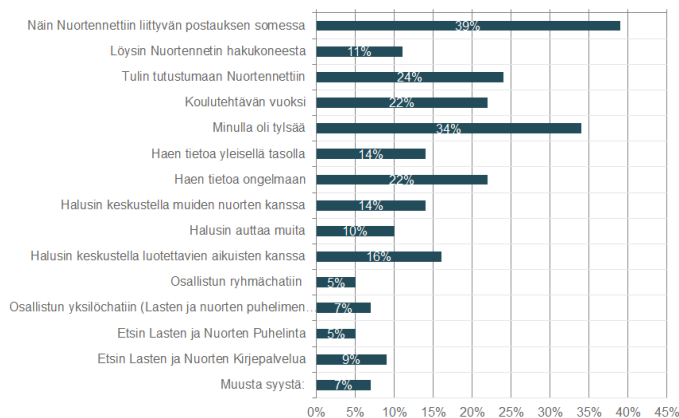
Vuosi	Kk	Kävijämäärä	Välittömien poistumien %	Aktiiviset käyttäjät	Nuorten tekemät jutut	Nuorten tekemät kampanjat (haastatt., IGTV yms)	Keskustelupalstan lukijat	Julkaistut keskusteluviestit	Ryhmächatin lukijat	Ryhmächattien tuntimäärä	Ryhmächattien viestimäärä	Ryhmächatin keskusteluiden määrä	Ryhmächattien seuraajamäärä
2020	1	65315	75 %	16459	14		883	358	0				
2020	2	57883	74 %	15050	24		782	278	4	6	711	21	52
2020	3	71108	72 %	20266	9	igtv 3	1003	397	9	27	3933	154	420
2020	4	76562	72 %	21590	44	igtv 8	1065	391	5	9,5	1784	48	211
2020	5	67110	74 %	17650	13	igtv 9	869	451	3	6	1380	34	151

Nuortennetin kävijäkyselyllä palautetta ja kehittämideoita

Vuonna 2020 toteutettiin Nuortennetissä kävijäkysely, jolla kerättiin nuorten ajatuksia Nuortennetin toimivuudesta ja sisällöistä. Kävijäkysely toteutettiin avoimena nettikyselynä Nuortennetissä ajalla 21.4.-31.5.2020 ja 5.6.-31.7.2020. Kyselyyn saatiin 151 vastausta. Heistä 10–12-vuotiaita oli 32%, 13–16-vuotiaita 45%, 17–14-vuotiaita 18% ja yli 25-vuotiaita 5%. Vastaaajista 26 kertoi toimivansa tukioppilana ja 3 Nuortennetin toimittajana. Yli 25-vuotiaiden vastaajien joukossa oli muutama opettaja (3), nuorisotyöntekijä (2) ja nuorten parissa toimiva vapaaehtoinen (4).

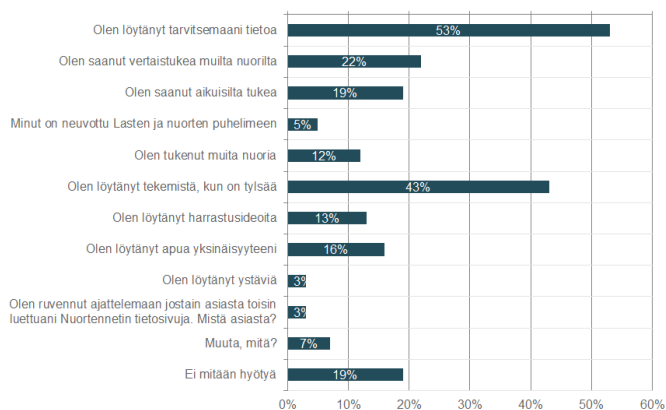
Miksi tulit Nuortennettiin? Nuortennettiin tullaan erilaisista syistä. Nuortennetistä etsitään tietoa ja tekemistä tylysiin hetkiin ja keskusteluseuraa muista nuorista tai luotettavasta aikuisesta. Nuortennettiin hyödynnetään myös opetuksessa ja osa kävijöistä vierailee sivustolla koulutehtävän vuoksi. Kävijöitä ohjautuu nettisivuille myös somessa nähtyjen postausten kautta.

Vastaajien määrä: 148, valittujen vastausten lukumäärä: 356

Mitä hyötyä Nuortennetistä on ollut sinulle? Tiedon (53%) ja tekemisen (43%) löytäminen mainittiin Nuortennetistä saatuna hyötynä. Vastaaajista jopa 22% kokee saaneensa vertaistukea ja 19% aikuisen tukea. Merkittävää on, että jopa 16% kokee saaneensa apua yksinäisyyteensä. Kun kyse on kokonaan verkossa toimivasta palvelusta, ei ole itsestään selvää, että se tukisi yksinäisyyttä kokevaa.

Vastaajien määrä: 151, valittujen vastausten lukumäärä: 323

Osa vastaajista koki, ettei Nuortennetistä ollut mitään hyötyä heille (19%). Heistä moni oli ensimmäistä kertaa tutustumassa sivustoon, joten eivät ole kokeilleet kaikkia toimintoja tai ehtineet mukaan keskusteluihin.

Nuortennetin kehittämissuuntia

Nuortennetti on tieto- ja neuvontatyötä ja siksi tietosivujen kehittäminen on tärkeää. Kävijäkyselyn vastaajia pyydettiin kertomaan, millaisista aiheista he haluaisivat lukea Nuortennetistä. Toiveet ovat hyvin monipuolisia, mutta vahvasti nuoruusvaiheeseen liittyviä. Esimerkkejä:

Sosiaaliset suhteet	Huolet	Ikävaiheeseen liittyvät	Muuta
”Kaveri ja perhesuhteisiin peremmin.” ”Miten ystäväystyä. Mitä tehdä jos sinua kiusataan.” ”yksinäisyys” ”seurustelun päättyminen”	”Masennus, ahdistus, pelot traumat, yksinäisyys kiusaaminen, ero, uupumus opiskeluvinkkejä, pääsykoe ja soveltuvuuskoekivinkkejä, jne.” ”Itsetuhoisuuteen.” ”Täältä löytyy jo aika paljon kaikenlaista tietoa, mutta ihmisten vaikeudet elämässä kuten kuukautiskivut jne...”	”Murrosikään, seksiin” ”Eniten itse seksuaalisuuteen ja tyttöjen/naisten asioihin kuten menkkoihin jne...”	”Voisi olla kaikkia suurin laiva maailmassa ja niin” ”autismin kirjosta”

Vastauksissa kiinnitty huomio siihen, että seksuaalisuuteen, kaverisuhteisiin, ahdistukseen ja uupumukseen liittyvien toiveiden joukossa nuorimmat kävijät toivovat hieman erilaista sisältöä. Tämä on jatkossa huomioitava kehityskohde: 10–12-vuotiaille suunnitellaan tulevana vuosina oma koontisivu, josta heitä ohjataan erityisesti heidän ikäisilleen sopivien sisältöjen pariin.

Painopisteitä Nuortennetin kehittämisessä lähivuosina

Kävijäkyselyn tuloksia hyödynnettiin Nuortennetin strategiatyöpajoissa ja 2021–2023 kehittämissuunnitelman pohjana. Painopisteitä tulevien vuosien kehittämistyössä ovat:

- 1) **Toimintaympäristön** muutoksiin reagointi, erityisesti koronatilanne ja sen jälkeinen arki.
- 2) Nuortennetin tehtävien ja sisältöjen segmentointi **kohderyhmittäin** (10–12-vuotiaat, 10-12-vuotiaat, 13-16-vuotiaat, toisen asteen opiskelijat, aikuistuvat nuoret).
- 3) **Kasvun** vaatimat muutokset:
 - a. Vapaaehtoisten ohjaukseen ja digitaaliseen nuorisotyöhön tarvitaan lisää työaikaa
 - b. Nuorten viestit vaikeista elämäntilanteista (moderointi+tuki+tuen kehittäminen)
 - c. Kehittämistarpeet viestintäprosesseissa.
 - d. Tekniset haasteet: sivuston kaatuminen, monipuolisempien tehtävien mahdollistaminen, nuorten tuotosten syöttämisen kehittäminen.
- 4) Nuorten **palautteista ja tarpeista** lähtevä kehittäminen: mihin analytiikan ja kyselyjen perusteella esiin nouseviin tarpeisiin voidaan vastata, mihin ei.

MLL:n mediakasvatusoppitunnit kouluissa

MLL toteutti kouluilla vuoden 2020 aikana yhteensä 205 mediakasvatusaiheista tilaisuutta, joihin osallistui noin 4000 kouluikäistä (oppitunnit) ja yli 4000 aikuista (vanhempainillat). MLL tarjosi EU-rahoituksella ympäri Suomea yhteensä 50 maksutonta digihyvinvointioppituntia. Niiden lisäksi kouluilla oli mahdollisuus tilata MLL:n kouluttajan pitämään vastaavia oppitunteja omakustanteisesti. Kouluttaja tilattiin osoitteesta www.mll.fi/tilaakouluttaja

Koronatilanteen vuoksi osa jo sovituista tunneista jouduttiin perumaan tai siirtämään myöhempään ajankohtaan. Osa toteutettiin verkon välityksellä. Tunneilla käsiteltiin mm. mediankäytön hallintaa, keskittymistä, kaverisuhteita, loukkaavaa kohtelua netissä, algoritmeja ja median koukuttavuutta. Oppitunnit olivat keskustelevia ja toiminnallisia aina kun ryhmän koko ja tila sen mahdollistivat.

Arviointia: Palautetta koottiin mobiilikyselyllä. Oppilaista 50% antoi oppitunnille arvosanaksi 9–10, 27% antoi 7–8 ja 23% antoi 6 tai alle. Sanallisista palautteista käy ilmi, että osa oppilaista pitää asiaa liian tutuna, osa kertaa mielellään ja osalle se on uutta. Myönteinen palaute liittyy usein kouluttajan tapaan osallistaa ja havainnollistaa. Monille kouluttajille verkkokouluttaminen oli uutta.

Myönteistä	Kritiikkiä	Kehittämisehdotuksia	Kouluttajien palautetta
<p>Selkeästi ja kiinnostavasti puhuttu.</p> <p>Opettavainen, kouluttaja oli mukava, mielipidejana oli hyvä.</p> <p>MAHTAVAA!!! OPIN PALJON UUTTA SOMESTA</p> <p>Kiitos, että näitä asioita kerrotaan ja vaikka tietää jo niin on hyvä kerrata.</p> <p>Loistava kouluttaja! Osasi hyvin havainnollistaa esimerkein.</p> <p>Kiusaamisesta puhumista on jatkettava!</p> <p>Good experience! We learnt a lot of new things.</p> <p>Oli hyvä tunti ja saatiin uusia näkökulmia sosiaalisesta mediasta ja tiedämme enemmän.</p> <p>You were kind and respectful. The lesson was interesting.</p> <p>Tilaisuus oli erittäin hauska ja voitti normaalin koulupäivän menen tullen.</p>	<p>Joka vuosi sama asia niin ei opi mitään uutta</p> <p>Suurin osa oli tiedettyä jo esim. muilta ihmisiltä tai opettajilta</p>	<p>Oppitunti oli todella hyvä, mutta oppitunnit kannattaisi pitää jatkossa esim. yksittäisille luokille. Silloin saisitte porukan kuuntelemaan paremmin</p> <p>Opettajalta: Aihe oli hyvä ja diat selkeitä. Kohdeyleisö (peruskoululaiset) olisi vaatinut enemmän kärjistämistä, esimerkkejä ja elävämpää kerrontaa. Esimerkiksi Kahootin tyypiset kisailut tms olisivat voineet elävöittää esitystä. Yleisöstä olisi voinut saada enemmän irti myös antamalla keskusteluaiheita ja hetken aikaa pohtia vieruskaverin tms kanssa. Esityksen videot ja lopun kohtaamisharjoitus olivat erinomaisia.</p> <p>Opettajalta: Videot ja piirtämisleikki oli kivat. Olisiko vielä saanut kerrottua asiaa vähän oppilaslähtöisemmin.</p>	<p>Ruutujen lumo -verkkokoulutus, jossa keskityttiin erityisesti somekäyttäytymiseen. Oppilaat osallistuivat omista luokista yhdessä open kanssa. Tilaisuus tiivis 45 min, mutta meni hyvin. Yksi keskustelu digipaineen hallitsemisesta, johon oppilaat osallistuivat hyvin (keskustelivat luokissa ja opettajat kirjoittivat kommentit chatiin). Itselle ensimmäinen jännittävä etäkoulutus!</p> <p>90 min. putkeen on vähän liian pitkä aika tämänikäisille (4.lk), etenkin iltapäivällä. Eivät jaksakaan keskittyä loppuun asti.</p> <p>Vauhdikas aloitus koulun 4.-luokkalaisten mediakasvatusprojektille! Kolme ryhmää, joista yksi oli erityisen vilkas, mutta siitäkin selvittiin. Lapset ovat todella kiinnostuneita keskustelemaan aiheesta, ja osallistuivat aktiivisesti kaikkeen.</p> <p>Kaksi Ruutujen lumo -oppituntia: Jopoluokka klo 8.00- 9.15 Pienluokka klo 9.30 - 10.15 Jopoluokan kanssa syntyi paljon keskustelua aiheesta, joten pidettiin hieman pidempi tunti. Pienluokassa oli erityisoppilaita, joiden oli välillä vaikeuksia keskittyä tunnin aiheeseen, mutta hyvää keskustelua sielläkin syntyi. Oppilaiden arviot tunnista 4-10: Jopoluokka: 8,6 Pienluokka: 7</p>

Mediakysely: sosiaalisuutta netissä

Kouluille tarkoitetun mediakyselyn avulla kootaan tietoa siitä, millainen sosiaalisuus nuorille on tärkeää netissä, kokevatko nuoret paineita ulkopuolelle jäämisestä, jos eivät seuraa sosiaalista mediaa koko ajan ja miten digihyvinvointi toteutuu. Esimerkiksi avaaako nuori puhelimen jatkuvasti ilman syytä, häiritsevätkö laitteet keskittymistä ja vaikuttaako netinkäyttö nukkumiseen.

Kyselyn toteuttaminen. Kyselyä on toteutettu kouluissa vuodesta 2018 alkaen. Silloin vastaukset kerättiin seitsemästä koulusta osana Empatia netissä -kouluprosessia: kaksi tukioppilaiden koulutuspäivää ja kysely, jonka tuloksia käsiteltiin tukioppilaiden ja henkilöstön kanssa. Nuortennetissä vastauksia kerättiin syksyllä 2018. Vuosina 2019–2020 kyselyä on käytetty kouluissa osana Empatia netissä-oppitunteja tai muuta koulun toimintaa. Kyselyn on tilannut yhteensä 17 koulua, joista osa on myös toistanut kyselyn. Mediakyselyyn on vastannut yhteensä 3241 nuorta, joista 3012 koulujen kautta ja 229 Nuortennetissä olleen kyselylinkin kautta. Alakouluikäisiä, 4.–6. luokkalaisia vastaajia oli 30 ja yläkouluikäisiä 2850. Nuortennetissä julkaistun avoimen kyselyn kautta vastauksia saatiin myös nuorilta, jotka opiskelivat ammattikoulussa tai lukiossa. 55 vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen.

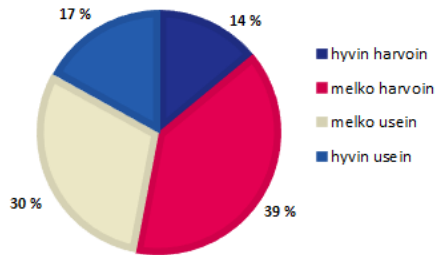
Luokka-aste	Määrä
Alakoulu	308
Yläkoulu	2850
Ammattikoulu	17
Lukio	11
Muu / ei tietoa	55
Yhteensä	3241

Nuorten mediankäyttö ja hyvinvointi. Kysely osoittaa, että somea ja nettiä käytetään kavereiden kanssa viestittelyyn, tiedon etsimiseen, asioiden hoitamiseen sekä tylsinä hetkinä ajanvietteeksi. Suurin osa nuorista kokee käyttävänsä nettiä sopivasti ja 68 prosenttia kokee hallitsevansa puhelimen ja netin käytön hyvin ilman ongelmia. Nuoret tietävät aika tarkkaankin, kuinka paljon he viettävät päivässä aikaa netin tai somen äärellä.

”Some on tärkeä osa elämäni enkä selviäisi ilman puhelintani mutta olen pitänyt viikon taukoja ja ne eivät erityisemmin ole vaikuttaneet mihinkään. En silti koe olevani pahin someriippuvainen. Saattaa olla päiviä jolloin en katso puhelintani paljon ollenkaan. Kun olen kavereiden seurassa en käytä puhelinta.”

Nuoret tiedostavat, että netin ja somen käytöllä on vaikutusta muun muassa sosiaalisiin suhteisiin, unen määrään ja keskittymiseen. Nettiin saattaa huomaamattaan uppoutua enemmän aikaa kuin alun perin suunnitteli. Jopa 47 prosenttia on huomannut jääneensä nettiin pidemmäksi aikaa kuin olisi halunnut. 53 prosenttia koki, että näin tapahtuu harvoin. Netin käytön on koettu vaikuttavan myös unen määrään. Kolmas osa nuorista on havainnut, että netin käyttö vaikuttaa siihen saako riittävästi unta. Osa nuorista kokee käyttävänsä liikaa aikaa netissä tai somessa ja haluaisi vähentää netin ja somen käyttöä. 28 prosenttia haluaisi vähentää netin tai kännykän käyttöä.

Huomaan usein jääneeni nettiin pidemmäksi aikaa kuin itse haluaisin

”Haluaisin vähentää sellaista ns. turhaa netin käyttöä, jossa ei oikeasti ole mitään järkeä tai hyötyä minulle.”

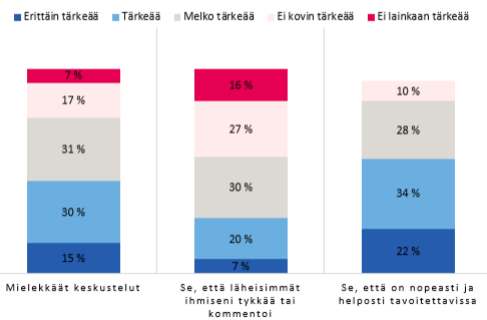
”Aion laittaa snapchatin ilmoitukset pysyvästi pois päältä. Minä olen se joka päättää millon katson snapit.”

”En oikein jaksa enään ylläpitää streakkei.”

Netin ja puhelimen käyttö vaikuttaa myös nuorten keskittymiseen. 21 prosenttia vastaajista on kokenut, että netin käyttö häiritsee keskittymistä koulutöihin ja 30 prosenttia ilmoittaa keskeyttävänsä muun mitä on tekemässä, kun puhelin välähtää tai kilahtaa. Nuoret kertovat kokeilleensa käytön rajoittamista esimerkiksi päättämällä ajan, jonka jälkeen ei saa iltaisin enää käyttää puhelinta. Osa nuorista suunnitteli käytön vähentämistä laittamalla sosiaalisen median palveluista ilmoitukset pois päältä. Vastaajista 62 prosenttia saattaa avata puhelimen ilman mitään syytä ja kuluttaa aikaa selaamalla somea.

Somen ja netin sosiaalisuus. Somen ja netin käytössä tärkeitä ovat mielekkäät keskustelut, tavoitettavuus sekä läheisten ihmisten reagoiminen (esim. tykkäämällä ja kommentoimalla). 76 prosenttia nuorista pitää mielekkäitä keskusteluita tärkeänä (15 prosentille erittäin tärkeää). 57 prosenttia nuorista kokee läheisimpien ihmisten tykkäämisen ja kommentoinnin tärkeänä (7 prosentille erittäin tärkeää).

Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat somen ja netin käytössä?

”Jotta saan kaverit kiinni ja jotta voin katsella kaikkia heidän päivityksiään netissä.”

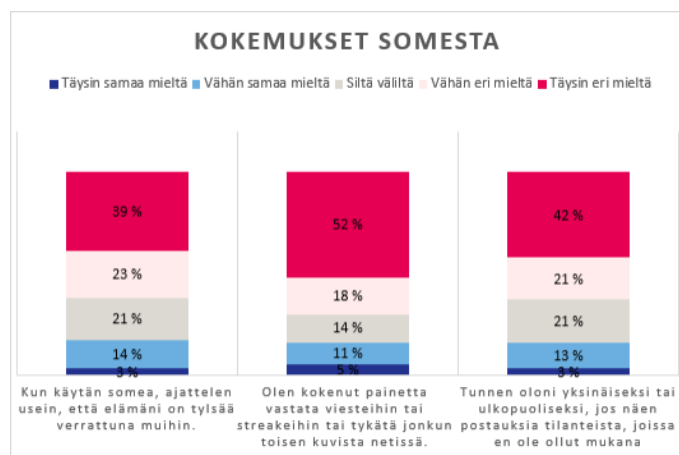
”Haluan tietää mitä maailmalla tapahtuu.”

Nopeasti ja helposti tavoitettavissa oleminen on tärkeää 64 prosentille (22 prosentille erittäin tärkeää). Silloin kavereihin saadaan nopeasti yhteys ja nähdään mitä kaverit tekevät parhaillaan. Viestittely on osa hengailua yhdessä verkon välityksellä. Nuoret puhuvat myös siitä, että somen tai netin käytössä on tärkeää nähdä mitä maailmalla tapahtuu ja pysyä tapahtumissa mukana. Mukana pysyminen ei tarkoita vain kavereiden elämän seuraamista, vaan myös yhteiskunnallisten asioiden ja tapahtumien seuraamista. Nuoret mainitsevat yhteydenpidon kavereiden kanssa tärkeimmäksi syyksi käyttää nettiä. Kavereiden kanssa viestitellään, vietetään aikaa ja heidän elämäänsä seurataan somen kautta. Somessa ollaan yhteydessä myös sellaisiin kavereihin, joiden kanssa ei muuten olla tekemisissä tai jotka asuvat kaukana sekä tutustutaan uusiin ihmisiin. Nuorista

50 prosenttia kertoi, että netti oli auttanut tutustumaan uusiin ihmisiin koulussa ja 27 prosenttia koki, että ei ole tutustunut uusiin, mutta nykyisiin kavereihin paremmin. *”Voin netin kautta pitää yhteyttä ystäviini, jotka asuvat kaukana, tutustua myös uusiin ihmisiin ja ilmaista itseäni.”*

Sosiaalinen paine somessa. Tarve olla läsnä voi kääntyä paineeksi olla tavoitettavissa ja puhelimen ja netin äärellä jatkuvasti. Koska somen ja netin käyttö on niin sosiaalista, pelkkä ilmoitusasetusten muuttaminen ei välttämättä riitä käytön hallintaan. *”Haluaisin että voisin olla tavoitettavissa ilman että pitää käyttää kännykkää koko ajan.”* Tarvitaan siis yhteisiä sopimuksia kaveriporukan kesken ja myös aikuisen tukea. 21 prosenttia nuorista on yrittänyt vähentää puhelimen käytön määrää, mutta ei ole vielä onnistunut siinä. Käyttöä voi olla vaikea vähentää, jos kaverit käyttävät edelleen yhtä paljon. *”Olisi kiva, että kaikki vähentäisivät kännykän käyttöä, sillä jos vain minä vähentäisin niin muut silti käyttäisivät jolloin siitä ei olisi apua vuorovaikutusjuttuihin. On ärsyttävää kun kaverin kanssa ei keksi enää mitään tekemistä vaan molemmat ovat koko ajan kännykällä.”*

Nuorten halu olla nopeasti ja helposti tavoitettavissa, mutta se voi kuitenkin kääntyä paineeksi vastata heti viesteihin ja seurata keskustelua. *”Netin käyttö on nykynuorelle välttämättömyys jo pelkästään koulun vuoksi. Some kuitenkin yhdistää ihmisiä niin tiiviisti, tavoiteltavaksi 24/7, että välillä haluaisin vain sulkeutua tämän verkoston ulottumattomiin. Tiedostan hyvin sen, että käytän kännykkää päivän mittaa jatkuvasti ja koko ajan (eli liikaa), mutta ilman kännykkää jäisi moni tarpeellinenkin asia hoitamatta.”* Sosiaalisen median kautta näkee muiden elämästä ja tilanteista hetkiä, joissa ei ole itse mukana. Tämä voi aiheuttaa tunteen ulkopuolisuudesta. 20 prosenttia nuorista ajattelee elämänsä olevan usein tylsää muihin verrattuna somea käyttäessään ja 58 prosenttia oli eri mieltä väitteen kanssa. 17 prosenttia myös koki olonsa yksinäiseksi tai ulkopuoliseksi, jos näki postauksia tilanteista, joissa ei ole ollut mukana. 62 prosenttia ei koe oloaan yksinäiseksi tai ulkopuoliseksi.

Nuorilta kysyttiin myös ovatko he kokeneet painetta vastata viesteihin tai streakeihin tai tykätä jonkun toisen kuvista netissä. 16 prosenttia vastaajista oli kokenut painetta ja 70 prosenttia ilmoitti, ettei ole kokenut painetta. Streakeilla tarkoitetaan SnapChatissa kahden henkilön keskustelussa näkyvää symbolia, joka kertoo kuinka monta päivää henkilöt ovat snäppäilleet keskenään ja ketkä ovat parhaimpia kavereita. Streakkia pidetään siis yllä snäppäilemällä toisilleen 24 tunnin sisällä. Sitä pidempi tauko katkaisee streakin. Se voi tuoda painetta olla Snäpissä läsnä ja yhteydessä muihin. Ratkaisuksi sosiaaliselle paineelle nuoret ehdottavat näiden sosiaalisen median ”pisteiden” poistoa. Somesta haluttaisiin piilottaa seuraajien ja tykkäysten lukumäärät, jotta kukaan ei määrittäisi arvoaan ihmisenä numeroiden perusteella. Somessa olisi esimerkiksi vaihtoehto, jolla saisi some-tilien seuraajat ja tykkäysmäärät pois näkyvistä.

Osa nuorista kertoi, ettei koskaan jaa itsestään kuvia someen, vaan seuraa ainoastaan muiden julkaisuja tai julkaisee kuvia piirrustuksistaan eikä sen takia kokenut somen aiheuttavan esimerkiksi ulkonäköpaineita. Osa nuorista oli myös poistunut ympäristöistä, joissa oli kokenut paineita. *”En nykyään koe paineita somen suhteen, ennen koin ja se ei ollut yhtään mielekästä, joten poistuinkin paikoista, joista en pitänyt.”* Kaikki vastaajat eivät ymmärtäneet, mistä paineista kysymyksissä puhutaan. Se voi tarkoittaa, että emme välttämättä puhu termeillä, jotka ovat nuorille ymmärrettäviä tai siitä, että nuoret eivät vielä tiedosta tarpeeksi millaisia paineita somen käyttö voi aiheuttaa.

Loukkaava kohtelu netissä. Kiusaaminen netissä ilmenee mm. ulkopuolelle jättämisenä, toisten kuvien levittämällä, haukkumisella ja tuomitsemisella. Netissä saatetaan myös esiintyä väärällä identiteetillä. Koulukiusaaminen ulottuu netin kautta myös vapaa-ajalle ja saa uusia muotoja. *”Kaikki kiusaaminen on hirveää ja täysin hyväksymätöntä kaikissa tapauksissa. Ennen kiusattu pääsi vapaa-ajalla pakoon kiusaajia, jos kiusaaminen tapahtui koulussa, mutta nykyään se ulottuu kotiin asti.”*

Nuorten mielestä niin aikuisten kuin nuorten pitäisi puuttua kiusaamiseen netissä ja somessa. Nuoret halusivat aikuisia valvomaan netin käyttöä ja keskustelua sekä puuttumaan loukkaavaan käytökseen. Muiden nuorten toivotaan harkitsevan, mitä netissä julkaisee ja miten kohtelee muita. Kiusaamista havaitessaan tulisi siihen puuttua kertomalla aikuiselle ja ilmoittaa sisällöstä palvelun ylläpitäjälle. Kiusaajalle voi myös laittaa yksityisviestin ja pyytää lopettamaan kiusaamisen. *”No että kaikki mieltis enneku kirjottaa nettiin mitään, että voiko se kenties loukata jotakuta ja että katuuko sitä myöhemmin, koska jos nettiin laittaa jotain se ei ikinä sieltä katoa lopullisesti.”*

Nuoret toivovat, että kiusaamistilannetta puretaan kiusaamisen juurilta asti. Kiusatun tukemisen lisäksi tulisi huomioida kiusaajan oma paha olo ja keskustella hänen kanssaan. *”Mielestäni vastakkainasettelu kiusaajan ja kiusatun välillä ei helpota tilannetta. Kiusaaja on usein itse epävakaa pohjalla, joten ongelma pitäisi kitkeä juuriltaan sitä kautta (auttaa kiusaajaa), eikä vain korjailla vahinkoja (lohduttaa kiusattua). Kiusattua täytyy tietenkin tukea, kenenkään ei pitäisi joutua kohteeksi, mutta kiusaamisen syy on luultavasti jossain muualla kuin kiusatussa, joten itse ongelman lähde olisi tutkittava. Mahdollisesti siis kiusaajan tavoittaminen ja keskusteleminen antaisi vastauksia. Kiusaajan kanssa henkilökohtainen keskustelu voisi saada kiusaajan kyseenalaistamaan oman toimintansa ja miettimään kahdesti, tai puolestaan saada kiusaajan avautumaan omasta pahasta olostaan, jota nyt purkaa muihin. Tässä tilanteessa ei vain pueta luotiliiviä päälle, vaan mahdollisesti otetaan luodit pois aseesta.”* Kiusaamisesta pitäisi nuorten mielestä puhua enemmän ja jokaisen tulisi harkita tarkkaan mitä netissä kirjoittaa. Kaikkien pitäisi olla tietoisia kiusaamisen vaikutuksista ja siitä, miten kiusaamiseen voi puuttua. Nuoret toivovat yhteisiä sääntöjä ja tiukempaa valvontaa esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa, esimerkiksi poistamalla loukkaavat kommentit. *”Jos järjestelmä löytää ikävän kommentin se poistaa sen automaattisesti.”*

Omalla käyttäytymisellä voi vaikuttaa. Nuoret halusivat poistaa netistä kiusaamisen ja loukkaavan kohtelun. Osa haluaisi, että anonyymina viestitleminen ja sovellukset, joissa voi toimia anonyymina estettäisiin, koska niissä saatetaan loukata toisia. Vaikka voisi toimia nimimerkillä, omat tiedot pitäisi olla saatavilla. *”Ihmiset voivat sanoa pahempia asioita silloin kun ei tarvitse sanoa sitä suoraan henkilölle. Sosiaalinen media on kuin erilaiset kasvot, jotka voi laittaa päälle, että muuttuu näkymättömäksi.”* Omalla nettikäyttäytymisellä vaikutetaan siihen, millainen ympäristö netti ja some on meille kaikille. Nuorten mielestä kaikkien pitäisi saada olla sellaisia kuin he ovat ilman tuomitsemista ja syrjintää, ja netin turvallisempi paikka kaikille. *”Olisi hienoa, jos jokainen saisi tuottaa omanlaistaan sisältöä nettiin (tietenkin lakien sisällä ja itse loukkaamatta ketään) kohtaamatta mm. tuomitsemista, kiusaamista ja turhaa negatiivista kommentointia (eri asia kuin rakentava kritiikki, tottakai saa olla eri mieltä asioista).”*